

27.1.2026

Diaarinro VN/25123/2024

Ennallistamissuunnitelman valmistelun teemaryhmän 1 Maa- ja sisävesiluontotyypit, lajien elinympäristöt sekä virtavedet ja tulvatasanteet (Artiklat 4 ja 9)

Kokous 25

Aika: tiistai 27.1.2026 klo 12.15–14:45

Paikka: Teams

Paikalla: pj Mikko Kuusinen, Turo Hjerppe, Esko Hyvärinen, Tuula Kurikka, Hanna-Leena Keskinen, Iris Mäntylä (ympäristöministeriö), Antti Parjanne, Janne Pitkänen, Ville Schildt, Jouni Tammi, Belinda Mäki (maa- ja metsätalousministeriö), Pirkko Siikamäki (Lupa- ja valvontavirasto), Antti Sallinen, Mari Annala, Anna Suuronen, Tiina Piironen, siht. Marita Arvela, siht. Aija Kukkala (Suomen ympäristökeskus), siht. Raisa Nikula (Luonnonvarakeskus), Santtu Kareksela, Niklas Björkqvist, Arto Sorri (Suomen metsäkeskus), Anni Jääskeläinen (Hämeen ammattikorkeakoulu)

Poissa: vpj Katja Matveinen, Antti Leinonen (maa- ja metsätalousministeriö), Pauliina Louhi, Sakari Sarkkola (Luonnonvarakeskus), Raisa Tiilikainen (Metsähallitus Luontopalvelut), Hannu Lehtonen (Metsähallitus Metsätalous Oy), Marja-Liisa Pitkänen (Elinvoimakeskus), Riikka Salomaa (Suomen metsäkeskus), Mari Lyly (Suomen riistakeskus)

1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja Mikko Kuusinen avasi kokouksen klo 12.17. Asialista hyväksyttiin.

2. Aikaisempien kokousten pöytäkirjojen hyväksyminen

Pöytäkirja 18.11.2025 hyväksyttiin sellaisenaan. Pöytäkirjaan 7.10.2025 tehtiin kohtaan 2 tarkennus, että valuma-alue-suunnittelun tiekartta on laadittu, ei laadinnassa. Pöytäkirjaan 5.12.2025 asiakohtaan 5 lisättiin ”ELY-keskusten” kirjaukseen *Käyttötarkoituksensa menettäneitä patoja, jotka ennallistamisasetuksessa on määritelty ensisijaisiksi poistokohteiksi, on VESTY-tietokannan ja ELY-keskusten marraskuussa 2025 tekemän arvioon mukaan Suomessa yli 300.*

3. Ajankohtaista ohjausryhmästä ja projektiryhmästä

Mikko Kuusinen kertoi kuulumisia ohjausryhmän kokouksesta, jossa käsiteltiin jokiesteitä, vesiluontotyyppejä, teemaryhmän 2 käsittelemiä meriluontotyyppejä ja perinnebiotooppeja. Jokiesteiden ennallistamissuunnitelmat saivat myönteistä huomiota, vaikka jokiesteiden EU-tavoitetta ei olekaan allokoitu jäsenmaittain. Vesiluontotyyppien osalta tuotiin esille, että näiden luontotyyppien tilaan vaikuttavat valuma-alueella tehdyt toimenpiteet. Vesien- ja merenhoidon suunnitelmien osalta todettiin, että niiden toteuttamisen kunnianhimoa tulee nostaa. Perinnebiotooppi-luontotyyppien isot haasteet (kuten laiduntajien riittämätön määrä) ymmärrettiin ja tuotiin esille CAP:n rooli tärkeänä rahoituskanavana perinnebiotoopeille.

Kuusisen mukaan projektiryhmälle esitellään ensi viikolla lajien elinympäristöt -pienryhmän tuloksia. Hän ennakoி, että esille nousevia asioita ovat lajien iso joukko, toimenpiteiden täydentävyyden haaste verrattuna luontotyyppitoimiin ja metsästys- ja kalastusasioiden sisällyttäminen ennallistamistoimenpiteisiin. Viimeksi mainitun asian yhteisestä linjauksesta käydään erikseen keskustelua YM:n ja MMM:n välillä.

4. TR1:n kokonaisuuden rakentamista

a. TR1 yhteisten vaihtoehtojen rakentaminen

Mikko Kuusinen kertoi ensin, tiedostaen että suo- ja metsäkokonaisuuden käsittelyt vielä osin kesken, että tämä aihe menee myös projekti- ja ohjausryhmään ja projekti- ja ohjausryhmiltä voi tulla huomioita, joita teemaryhmä 1 ei ole käsitellyt.

Aija Kukkala esitteli ryhmälle alustavaa yhteenvetoa TR1:n pinta-alatavoitteista (Liite 1) ja toimenpiteiden vaihtoehtoista (Liite 2). Työryhmän yhteinen excel-taulukko, pienryhmien tähän hetkisten tulosten perusteella, luo pohjan erilaisten vaihtoehtojen rakentamiseen. Taulukko hahmottaa kokonaisuutta luontotyyppien tilan parantamiseksi vuoteen 2030 mennessä (30 % tavoite), suotuisan viitealan ja palauttamisen tavoitteita ja tuntemattomassa tilassa olevien pinta-alojen tavoitteita. Haastetta työlle luo se, että pienryhmien työ on vielä kesken. Kukkala muistutti myös asioista, jotka pitää huomioida tai linjata, jotta työ voi edetä. Esimerkiksi asetuksen artiklan 4 poikkeusten käyttö (onko tehty pöytäkirjapäätöstä?) ja luontotyyppien pinta-alojen päällekkäisyys.

Keskustelussa tuotiin esille seuraavia kommentteja ja näkökulmia:

- Erittäin yleisten, laaja-alaisten luontotyyppien osalta poikkeusten käyttöönotto kahdelle vesiluontotyypille, 3160 humuspitoiset järvet ja lammet, 3110 karut ja kirkasvetiset järvet, on selvää.
- Ohjausryhmän antamat reunaehdot viittaavat poikkeusten käyttöön, mutta reunaehdot eivät huomioi luonnontieteellisiä perusteita. Joillakin luontotyypeillä on ekologiset perusteet sille, että suotuisan viitealan saavuttamisen tavoite tulee olla 100 % (esim. hyvin pienialaiset luontotyypit). Tämä on syytä tuoda esiin ohjausryhmälle.
- Ennallistamisformaattissa vaadittavien perusteluiden valmistelu on erillinen edessä oleva tehtävä.

Kukkala jatkoi esitystään eli alustavaa työtä TR1:n yhteisesti rakennetuille työvaihtoehtoilta kuvauksineen, jossa on neljä mallivaihtoehtoa: "tasaisesti kaikkea" (perustuu suojelutasoarvioinnin tuloksiin), "pienet ensin", "isot hehtaarit" ja TR1:n ehdottama "tasapainotettu ratkaisu". Kukkalan diagrammit Suomessa esiintyvistä 68 luontotyypistä havainnollistivat luontotyyppien jakaantumista esiintymispinta-alojen mukaan (suurimpina aapasuot, humuspitoiset järvet ja lammet, luonnonmetsät, harjumetsät) ja ei-hyvässä tilassa olevan pinta-alan mukaan (aapasuot ja keidassuot kärjessä). Ja lisäksi, miten suojelutasoarviointiin perustuvassa esityksessä ei-hyvä-tilaisten ja tilan parantamisen pinta-alat jakautuisivat tarkasteltavien kuuden luontotyyppiryhmän kesken vuoden 2030 tavoitteeseen nähden. "Pienet ensin" -vaihtoehdossa priorisoitaisiin pienialaisia, harvinaisia ja uhanalaisia luontotyyppejä. "Isot ensin" -vaihtoehto painottuisi erityisesti suoluontotyyppihin ja sisävesiluontotyyppihin. "Tasapainotettu ratkaisu" pyrki priorisoimaan pienialaisia luontotyyppejä ja samalla pyrki tasapainoisempaan ratkaisuun laaja-alaisten luontotyyppien suhteen, joiden osalta kuitenkin suoluontotyypit dominoisivat. Tämän vaihtoehdon osalta Kukkala nosti esiin useita kysymyksiä.

Keskustelussa tuotiin esille seuraavanlaisia kommentteja ja näkökulmia:

- "Pienet ensin" vaihtoehto on lähinnä teoreettinen vaihtoehto, koska sillä saataisiin paranemaan vain 14 % ei-hyvässä tilassa olevasta pinta-alasta, kun tavoite on 30 % vuoteen 2030 mennessä.
- Kunnianhimon tason osalta tuotiin esille, että valtio voi halutessaan tulosohjata Metsähallitus Metsätalous Oy:n tavoitteita ennallistamisessa nykytasoa korkeammiksi, ja siten saada ennallistamistoimet nopeasti liikkeelle. Valtionmailla tehtävät ennallistamistoimet nähtiin kustannustehokkaiksi.
- Muistutettiin, että MH MT Oy:n soiden ennallistaminen kytkeytyy Helmi-ohjelmaan ja ennallistamissuunnitelmaan liittyvät vaihtoehtoiset skenaarit ovat eri asia kuin "business as usual"; ne ovat osa suoelinympäristön ennallistamiskokonaisuutta ja ne jyvitetään tämän mukaisesti.
- Todettiin, että jos halutaan saavuttaa isoja ennallistamis-pinta-aloja, on ennallistettava soita, ja MH MT Oy:n tavoitteet ovat väistämättä avainasemassa. Kustannukset huomioidaan myös, mutta teemaryhmä 1 ei ole vielä niin pitkällä kustannusarvioiden osalta.
- Todettiin, että priorisoinnin perusteista nostetut kysymykset ovat asian ytimessä.

- Teemaryhmällä ei ole aikaa rakentaa useita kombinaatioita, ilman soita ei päästä eteenpäin, Natura-verkostossa tehtävistä toimista kannattaa aloittaa (tämä on mainittu myös ohjausryhmän asettamissa reunaehdoissa) ja luontotyypit, joiden suojelutaso on epäsuotuisa-huono (U2) priorisoidaan. Lisäksi synergia lajien elinympäristöjen kanssa tulee huomioida ja etusijalle ei kannattane nostaa sellaisia luontotyyppisiä, joilla on paljon tuntemattomassa tilassa olevaa pinta-alaa.
- Toteutettavuus on pidettävä mielessä koko ajan. Jos esimerkiksi Natura-alueilla ei löydy toteuttamiskeinoja tai ennallistaminen on erittäin kallista, silloin kohteet jätetään pois.
- Esitettiin luonnonmaantieteellisten alueiden painotusmahdollisuutta. Suurimmat ongelmat löytyvät etelästä.
- Ehdotettiin suotuisalla suojelutasolla (FV) olevien luontotyyppien ei-hyvässä tilassa olevan pinta-alan parantamisen toimenpiteiden siirtämistä vuosiin 2040 ja 2050, varsinkin jos niihin ei kohdistu uhkia. Paitsi siinä tapauksessa, jos ne ovat mukana vesistöihin kohdistuvissa toimenpiteissä.
- Ehdotettiin, että ensin keskityttäisiin edelleen heikkeneviin luontotyyppisiin. Mitä eri vaihtoehdot tarkoittaisivat toimenpiteiden osalta? Missä riittäisi passiivinen ennallistaminen?
- Nostettiin esille, että ojituskäytäntöjen muuttaminen hyödyttäisi laaja-alaisesti useita luontotyyppisiä, vaikka on poliittisesti hankala kysymys. Vaatii sitoutumista, jotta olisi vakuuttava keino. Lainsäädäntökeino on tehokkaampaa ja voivat tuottaa isoa mittakaavaa. Miten lainsäädännöllisten toimenpiteiden kustannukset lasketaan?
- Muistutettiin, että ennallistamissuunnitelman formaatti vaatii teknisestikin 30 % tavoitteen täyttymistä, jotta suunnitelma ylipäätään voidaan luovuttaa komissiolle, ja että myös suotuisalla suojelutasolla olevia luontotyyppisiä koskee heikentämättömyysvelvoite.
- Sisävesi- ja Itämeren rannikoluontotyyppien osalta vesien- ja merenhoidonsuunnitelmilla (VHS-MHS) on linkki lainsäädäntöön. Näiden suunnitelmien täysimääräinen toteuttaminen on tärkeää ja toimenpiteiden kohteeksi on lisättävä nekin pienvedet, jotka eivät ole vesipuiterektiivin mukaisia vesimuodostumia.
- Pientyöryhmien työ vielä tarkentuu, joten yhteenvetotaulukossa on vielä avoimia kohtia.

b. TR1 toimenpiteiden tarkastelua

Kukkala esitteli alustavaa yhteenvetoa pienryhmien suunnittelemista toimenpiteistä luontotyyppiryhmäkohtaisesti (otsikkotasolla) ja miten näitä ehdotuksia voitaisiin jaotella teemaryhmässä 1 (Liite 2). Kukkala muistutti myös komission toimenpidetypologiasta. Kukkala ehdotti teemaryhmälle, että pienryhmien toimenpiteet kerätään word-tiedostoon käyttäen teemaryhmässä 5 käytössä olevaa tapaa. Toimenpiteiden jaotteluehdotus koostuisi ns. "kuokkatoimista" ja näitä mahdollistavista ja tukevista toimenpiteistä (ohjauskeinot).

Keskustelussa nostettiin esille seuraavanlaisia kommentteja ja näkökulmia:

- Toimenpiteiden jaotteluehdotukseen pyydettiin lisäämään seuranta kohtaan "tiedon lisääminen ja tiedonhallinta".
- Lainsäädännön kehittämistä koskevissa toimenpide-ehdotuksissa tulisi erottaa nykyllä lainsäädännön toimeenpanon tehostaminen ja toisaalta tapaukset, jotka vaatisivat olemassa olevan lainsäädännön muuttamista tai kokonaan uuden sääntelyn luomista. Tämä on tärkeä erittely lainsäädäntöryhmän työn kannalta. Myös pienryhmien ehdottamat heikentämisen estämiseen ehdotetut toimenpiteet kuuluvat lainsäädäntöryhmän tarkasteluun.
- Nostettiin esille varaus metsästyksen liittyvistä toimenpiteistä. Viitattiin kohtaan, jossa ehdotetaan mm. metsästyksen ohjausta ja lupakiintiötä porotaloudelle aiheutuvien haittojen vähentämiseksi.
- Kysyttiin, mistä tunturiluontotyyppisiä koskevat toimenpide-ehdotukset tulevat ja vastattiin, että ne ovat nousseet esiin pienryhmän taustakeskusteluissa.

- Kysyttiin, missä esitetään toimenpiteiden vaikutus haluttuun tavoitteeseen. Vastattiin, että tämä on sisällytetty yhteenvetotaulukkoon ja SOVA-korteissa kysytään myös vaikutuksia ja epävarmuuksia.
- Todettiin, että samaa tavoitetta voidaan edistää monenlaisin toimin.
- Vuoden 2030 tavoitteen täyttämiseen liittyvät keinot voisi merkitä jollakin tavalla. Tämä edesauttaisi kokonaisuuden käsittelyä.

c. Toimenpiteiden kustannukset

Tuula Kurikka esitteli kaikkien teemaryhmien käyttöön valmistellun taulukon, johon kerätään toimenpiteiden kustannuksia (Liite 3). Kustannuksia tarvitaan ennallistamissuunnitelmaan A-osioon, joka vastaa Suomen seuraavaa PAF:ia (Prioritised Action Framework). Kun PAF esitetään osana ennallistamissuunnitelmaa, sitä ei tarvitse lähettää erikseen komissiolle. PAF on laajempi kuin ennallistamissuunnitelman kustannukset (sisältää myös muita toimenpiteitä).

Kurikka muistutti, että kustannuksia arvioitaessa myös suunnittelutyön ja lainsäädännön muuttamisen kustannukset tulee huomioida. Näiden osalta pitää vielä ratkaista, kuinka nämä arvioidaan yhtenäisesti. Tämä kustannustaulukko on samalla jatkumoa teemaryhmän 1 yhteenvetotaulukolle.

Keskustelussa nousi esille mm. seuraavaa:

- Ehdotettiin, että täydennetään taulukko siitä versiosta teemaryhmän 1 toimenpiteitä, joka esitellään ohjausryhmälle.
- Taulukon ajanjaksoissa 2024–2032 ja 2032–2050 esiintyy sama vuosi 2032 kummassakin jaksossa. Ensimmäinen jakso voisi käytännössä kattaa vuodet 2024–2031.
- Huomautettiin, että edellisessä PAF:ssa ei ollut kaikkia luontotyyppejä, mutta uudessa tulee olemaan.

5. Muut asiat

Toivottiin seuraavaan kokoukseen esitystä selventämään asetuksen monimutkaisia asioita kuten poikkeuksia ja miten ne vaikuttavat kokonaisuuteen.

6. Seuraava kokous

Seuraava kokous on torstaina 29.1., jolloin jatketaan kokonaisuuden käsittelyä.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14:45.

Liitteet:

Liite 1. TR1_pinta-alalaskelmia-AK-27.1.2026.pdf

Liite 2. TR1_Toimenpiteiden_tarkastelua_27.1.2026.pdf

Liite 3. TR1_Ennallistamissuunnitelman toimenpiteet ja kustannukset.xlsx